

Motion till riksdagen 2022/23:1405

av **Jesper Skalberg Karlsson (M)**

Anslutning av Gotland till stamnätet för el

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa långsiktig elförsörjning på Gotland och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Sveriges största ö, Gotland, är på flera sätt en lämplig plats för förnybar elproduktion. Redan idag finns över 100 vindkraftverk på ön, bland annat på den historiskt viktiga Näsudden som var den första platsen i Sverige där vindkraft prövades på allvar. Även solenergi har stora möjligheter på Gotland, som sedan 1990 vunnit Solligan i SVT fler gånger än någon annan region.

Idag finns planer på att fördubbla effekten i Näsuddens vindkraftspark genom att installera färre, men större, vindkraftverk. Samtidigt ökar varje år den installerade effekten som kommer från solceller. Allt fler ladugårdstak täcks av solceller i takt med att elpriserna ökar och elbilarna blir fler.

Men även Gotland drabbas av molniga och vindstilla dagar. Då behövs stabil baskraft genom de elförbindelser via kabel som går till fastlandet. De två fastlandskablar som finns idag är gamla och slitna och behöver ersättas inom ett decennium, om Gotland ska fortsätta vara anslutet till Sverige. Att Gotland behöver vara anslutet till Sverige säger sig självt. De dagar då vinden blåser och solen skiner kan Gotland exportera el till fastlandet, och de dagar då den egna produktionen är låg behöver man få el via kabel från fastlandet.

Det svenska elsystemet har de senaste åren blivit allt mer väderberoende. Många som välkomnar den utvecklingen menar att smarta elnät, ellagring och andra innovationer kommer att lösa de problem som det väderberoende elsystemet skapar. Men oavsett innovationsgrad i framtiden behövs stabil överföring till alla Sveriges regioner.

Tidigare har det funnits planer på att bygga en tredje elkabel till Gotland. Dessa lades tyvärr i papperskorgen under 2017 i samband med att Svenska Kraftnät bytte generaldirektör. Beslutet motiverades med att det inte var samhällsekonomiskt lönsamt

att bygga en tredje kabel, trots att regleringsbrevet till myndigheten inte förändrats. Det fanns redan 1,8 miljarder kronor avsatta i investeringsplanen för 2018–2021, men detta ströks utan någon dialog med berörda på Gotland. Det är oacceptabelt.

Med svenska långdragna tillståndsprocesser finns risken att ett bygge av en tredje kabel tar uppemot tio år. Därför är det avgörande att beslut fattas inom kort kring att bygga en tredje elkabel till Gotland, så att hela Sverige är anslutet till stamnätet när vi går in i 2030-talet.

Att Gotland kopplas upp till det svenska stamnätet genom att Svenska Kraftnät investerar i en tredje kabel är inte bara önskvärt för den förnybara elproduktionen och för att säkerställa människors elförsörjning i fredstid. Det är också viktigt givet att Försvarsmakten återigen har permanent militär närvaro på ön och att Gotland har ett utsatt läge i mitten av Östersjön. Redundans bidrar till säkerhet och trygghet.

Dessutom finns långt gångna planer på att Cementa AB, som tillverkar mer än hälften av den cement som används till viktiga byggprojekt i hela Sverige, ska elektrifiera sin process och påbörja koldioxidinfångning på anläggningen i Slite. Det är mycket energikrävande och fordrar stabil elförsörjning. Att projektet med koldioxidinfångning på Cementas anläggning kan färdigställas är avgörande för att Sverige ska kunna nå sina klimatmål, eftersom anläggningen är en av Sveriges största utsläppare. Men fabriken är också särskilt lämplig för koldioxidinfångning eftersom att när kalksten (kalciumkarbonat) bränns i fabriken ugn så frigörs ren koldioxid, vilket är enklare att fånga upp.

Gotland är en del av Sverige, och ska så också förbli. Det är av stor skada för svensk sammanhållning om en region i Sverige helt skärs av från det nationella elnätet. Inga andra län ligger i riskzonen för att så tydligt hamna utanför samhällsbygget. Utan el finns ingen trygghet för företag att investera och expandera; en verklighet som närmar sig med stormsteg för Gotlands del.

De rödgröna regeringarna (2014–2021) som sedan blev en röd regering (2021–2022), gjorde inte mycket för att Gotland skulle få en tredje kabel. En utredning från Svenska Kraftnät år 2020 visade förvisso att det kommer behövas en tredje kabel, men man ville utreda frågan igen. Utredning nummer två som gjordes 2021 visade också att en tredje kabel till Gotland behövs.

Under Almedalsveckan år 2022 fick vi gotlänningar beskedet från energiminister Farmanbar (S) att han vill se en tredje elkabel så snart som möjligt. Men vad innehöll löftet rent konkret? Jo, att Svenska Kraftnät skulle ta fram en ”kontrollstation” till hösten 2022, vilket alltså blev en tredje utredning om den tredje kabeln. Sådana svaga prestationer imponerar inte.

Sammanfattningsvis finns det goda skäl för att bygga en tredje elkabel till Gotland. Det står i regleringsbrevet för Svenska Kraftnät att man ska säkerställa god effekt-tillgång i hela Sverige, Gotland har varit lovad en kabel fram till det ogenomtänkta beslutet år 2017, det krävs en tredje kabel för att Sverige ska nå klimatmålen, det är rimligt att hela Sverige har el året om och det är önskvärt ut totalförsvarets perspektiv. Regeringen bör därför vidta åtgärder som säkerställer att Gotlands elförsörjning långsiktigt kan tryggas.

Jesper Skalberg Karlsson (M)